

Kateryna Binytska, Olena Binytska. ORGANIZATION OF OUT-OF-BUDGET FINANCING OF SCHOOLS ON THE BASIS OF FUNDRAISING ACTIVITY

The article deals with the studies of theoretical approaches to the problem of modern state of organization of out-of-budget financing of schools on the basis of fundraising activity in Ukraine. The author analyzes statutory and regulatory base and scientific works of the modern researches on the mentioned problem. On the basis of the analysis of theoretical literature the terms fundraising, educational fundraising have been determined. It is generalized that fundraising is not the synonym to charity, it has considerable element of cooperation but not pure consumption.

It is clarified that all potential sources of out-of-budget financing of educational establishments can be conditionally divided into two groups: inner (usage of own resources, that is the funds, received by educational establishments owing to provision of chargeable services).

It is found out that fundraising in the countries with transitional economy has the following features: not great amount of local funds, which give local resources; neglected culture of donation among the population (lack of knowledge about philanthropy and donation among the representatives of business).

It is mentioned in the article that the main sources of fundraising development is search of donors, which can be: funds, public associations, religious and other unprofitable organizations; employers, manufacturers and commercial organizations; government and state administrations; individual donors and community.

The article distinguishes such methods of fundraising activity of the modern manager of school as: advertising, public measures, postal sending, using the Internet resources, phone calls, personal meetings etc.

Keywords: fundraising activity; financing; school.

Рецензенти:

І. Ящук – д. пед. н., проф.

О. Галус – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 23.11. 2015

Прийнято до друку 26.11.2015

УДК 378:373.21.113.06

Тетяна Атрощенко

ORCID ID 0000-0003-4595-1662

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У запропонованій статті розкрито теоретичні основи комунікативної культури. Розглядаються вимоги до мовлення управлінця, які визначають його професійну компетенцію. Визначається комунікативна культура майбутнього керівника як здатність встановлювати правильні взаємостосунки, налагоджувати продуктивне спілкування і взаємодію з колективом відповідно до вимог сучасної дошкільної освіти. Представлено можливості формування комунікативної культури майбутніх керівників дошкільних навчальних в процесі вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми дошкільної педагогіки».

Ключові слова: керівник дошкільної установи; комунікація; комунікативна культура; комунікативна культура управлінця; культура.

Вступ. Сучасні вимоги, що поставлені суспільством, державою потребують переосмислення професійної компетентності управлінців навчальних закладів. Вкрай необхідні фахівці, які володіють творчим професійним мисленням, здатні успішно розв'язувати проблеми освітньої галузі, ефективно працювати в складних економічних умовах і забезпечувати високу якість освіти. Актуальною стає постать керівника дошкільним начальним закладом, від якого залежить ефективне функціонування даного навчального закладу, успіхи його колективу, високі результати навчально-виховного процесу з дітьми дошкільного віку.

Важливою умовою успішної професійної діяльності керівника сучасного дошкільного навчального

закладу є постійна взаємодія та контакти з людьми: з колективом, батьками тощо. Тому спілкування виступає головним інструментом його роботи. Професія керівника тісно пов'язана з володінням ораторським мистецтвом та техніками спілкування. Тому серед різноманітних загальних умінь великий інтерес становлять комунікативні вміння, володіння якими визначають рівень сформованості в керівників комунікативної культури.

Аналіз наукових джерел та дисертаційних досліджень свідчить про те, що питання підготовки управлінців не є новим у науковій проблематиці. Зокрема проблему управління закладами освіти та підготовки керівників для навчальних закладів досліджували: Л. Даниленко,

Г. Єльнікова, І. Жерносек, В. Зверева, Л. Карамушка, Н. Коломінський, В. Маслов, А. Москаленко, С. Нікітчина, Л. Онишук, В. Пікельна, В. Терентьев.

Викликають інтерес дослідження, в яких розкриваються різні аспекти проблеми формування комунікативної культури, а саме культура взаємостосунків педагога і вихованців, характер педагогічної взаємодії в системі «вчитель-учень», шляхи гуманізації навчального спілкування (Н. Анікеєва, Ш.Амонашвілі, О. Бодальов, Ю. Гагін, В. Грехньов, О. Добрович, В. Кан-Калік, А. Москаленко, О. Петровський, Л. Петровська, Л. Рувінський, В. Семиченко, М. Тутушкіна). Г. Ковальов, О. Леонтьєв, А. Мудрик, О. Вербицький та ін. в своїх дослідженнях розкривають проблеми підготовки студентів до спілкування та педагогічної взаємодії.

Мета статті – розкрити теоретичні аспекти комунікативної культури майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів та можливості її формування в рамках вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми дошкільної освіти».

Концепція підготовки майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів. Нами розроблено зміст навчальної дисципліни «Актуальні проблеми дошкільної освіти» для студентів спеціальності 7.01010101 «Дошкільна освіта» та обґрунтовано її значення у формуванні комунікативної культури майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів.

Керівник дошкільної установи – це особа, яка здійснює керівництво, тобто в межах установи займається організацією управління і несе основну відповідальність перед суспільством за її ефективність. Запорукою успішного керівництва є поєднання в одній особі керівника і лідера.

Перед керівником сучасного дошкільного навчального закладу стоять завдання: динамічно розвивати зміст навчально-виховного процесу, підвищувати його ефективність і якість, сприяти його інноваційному розвитку. Сучасний керівник повинен буди компетентним як у питаннях методології навчання, виховання і розвитку дошкільників, так і в системному управлінні.

У змістовно-термінологічному сенсі поняття «комунікація» перебуває в одному ряду з близькими за змістом поняттями «взаємодія» (взаємини), «людські стосунки», «взаємозумовленість», «взаємовплив» тощо. У перекладі з латинської «комунікація» – спілкуюся з ким-небудь, передаю інформацію (Словник іншомовних слів, 2000).

Психологи використовують термін «комунікація» (від англ. *communication* –повідомляти, передавати) для характеристики структури ділових і міжособистісних зв'язків між людьми та для характеристики обміну будь-якою інформацією взагалі: «Комунікація включає обмін уявленнями, ідеями, інтересами, настроєм, почуттями, уста-

новками між людьми під час спільної діяльності» (Радевич-Винницький Я., 2001).

С. О. Сисоева під комунікацією розуміє обмін інформацією, що є значущою для учасників спілкування, а спілкування – це процес взаємодії та взаємостосунків, за якого відбувається обмін інформацією, діяльністю, емоціями, вміннями, навичками (Сисоева С. О., 2005). На думку Л. Д. Столяренко, комунікація – це процес двостороннього обміну інформацією, який веде до взаємного розуміння, а спілкування – це специфічна форма взаємодії людини з іншими людьми як членами суспільства, у спілкуванні реалізуються соціальні відносини людей (Столяренко Л. Д., 2007).

Комунікативна діяльність, як і будь-яка інша, для ефективного її здійснення передбачає наявність специфічних комунікативних умінь, які формують комунікативну культуру особистості, як «систему поглядів і дій, які служать індивіду моделлю орієнтації для задоволення потреб у самореалізації та способом досягнення цілей під час спілкування з іншими людьми» (Тимченко І. І., 2001).

Дослідження проблеми формування комунікативної культури визначають різні підходи до розкриття змісту та сутності цього феномена. Так, дослідниця С. О. Сарновська робить філософсько-методологічний аналіз сучасної комунікативної культури; вважає, що поняття «комунікативна культура» логічно пов'язує такі ознаки спілкування, як взаємодія, стосунки, відносини, контакти, обмін, взаєморозуміння, в певну систему, що дозволяє визначити спілкування як цілісне суспільне і духовне, в тому числі психологічне і моральне утворення.

Автор вважає, що визначення комунікації за допомогою категорії культури акцентовано відрізняє її сучасне значення від ціннісно-нейтрального, згідно з яким комунікація розглядається як мережа каналів передачі інформації, як певна абстракція, безособистісна, перетворена форма людських взаємин. Тому С. О. Сарновська визначає зміст поняття «комунікативна культура» як специфічний прояв соціальної культури, що характеризується «людським виміром» суспільних і міжсуб'єктних відносин і переслідує мету взаємозбагачення індивідів засобами інформаційного обміну, взаємотрансляції знань, розповсюдження позитивного життєвого досвіду спільного існування (Кузьміна Н. В., 1980).

Проблему формування комунікативної культури у контексті соціального виховання, розглядає Л. Р. Сайфутдінова. На її думку комунікативна культура виявляється у специфічних способах спілкування і діяльності, які створюються на основі ієрархічної структури мотивів. Комунікативна культура, – зазначає Л. Р. Сайфутдінова, – вираження усвідомлюваних (цілком або частково) стосунків особистості з оточуючим її людьми (до людини взагалі; до конкретної людини; до спілкування; до точки зору іншої людини або до продуктів її діяльності) (Сердюк О. П., 1998).

Ефективність професійної діяльності майбутнього управлінця значною мірою зумовлена не тільки здібностями людини, індивідуальними стійкими якостями особистості, рівнем сформованості професійних умінь та навичок, але й «суб'єкт-суб'єктивними» відносинами, які необхідні в даному виді діяльності.

Комунікативна культура управлінця – це динамічне особистісне утворення, яке концентрує в собі мистецтво мовлення і слухання, об'єктивного сприйняття і правильного розуміння, сприяє побудові гуманних взаємостосунків і досягненню ефективної взаємодії на основі спільних інтересів. Комунікативна культура передбачає також високі моральні якості управлінця, його ставлення до особистості, а не як засобу досягнення мети (Садова В. В., 2002).

Комунікативна культура сучасного управлінця – складова частина його професійної культури. У той же час, комунікативна культура – поняття більш широке, оскільки характеризує активність індивіда також і поза сферою його професійних інтересів. Розглядаючи комунікативну культуру управлінця як здатність встановлювати правильні взаємостосунки, налагодити продуктивне спілкування і взаємодію з колективом, ми виділяємо серед її складових власне комунікативну: досконалість комунікативних навичок, умінь (як вербальних, так і невербальних), культуру і змістовність мовлення.

Як складова частина культури комунікативної, культура мовлення управлінця виражається в бездоганному додержуванні мовних норм, у вмінні знайти точний, зрозумілий, доцільний засіб висловлення власних думок і відчуттів. Багатство, чистота, виразність, ясність і зрозумілість для співбесідника, точність і правильність – основні вимоги щодо мовлення керівника дошкільного навчального закладу. Відсутність мовленнєвих штамів, зайвих слів, слів-паразитів є беззаперечним свідченням не лише культури мовлення управлінця, а й засобом підтвердження його ерудованості. Нерозбірливість висловлювань, недоречна багатослівність здатні звести нанівець найкращі задуми керівника і призвести до втрати авторитету.

У дисертаційному дослідженні П. П. Скляра структура культури професійного спілкування керівника включає такі складники: особисті якості та техніку спілкування. У свою чергу, до структури вказаної техніки слід відносити визначені дослідником комунікативні вміння, а саме: приймати, переробляти, передавати і зберігати професійно значущу інформацію; адекватно сприймати партнера зі спілкування; формувати стиль і практику спілкування, які відповідають особистісним параметрам суб'єктів, що взаємодіють; розвивати міжособистісні стосунки з підлеглими і колегами; налагоджувати емоційний контакт (Скляр П. П., 1993).

Отже, керівництво колективом називають мистецтвом, успіху в якому досягають природжені

управлінці, або ті, хто постійно працює над удосконаленням управлінської діяльності.

Широкі можливості в підготовці майбутнього керівника ДНЗ, зокрема у формуванні його комунікативної культури надає курс «Актуальні проблеми дошкільної педагогіки» для студентів спеціальності 7.01010101 «Дошкільна освіта», який вивчається в першому семестрі.

Відповідно дана дисципліна передбачає читання лекцій, проведення практичних занять, консультацій, написання рефератів, іспит. Програму розраховано на 120 академічних годин, з яких лекційних – 20 год., практичних – 10 год.

Мета навчальної дисципліни – підготувати фахівця з вищою освітою, що вільно орієнтується у різноманітних інноваційних підходах до виховання дітей у дошкільних закладах; формувати професійну компетентність майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів, зокрема комунікативну культуру.

Завдання для студентів під час вивчення дисципліни:

- поглибити професійні знання студентів про актуальні проблеми дошкільної педагогіки в Україні та сучасними тенденціями її розвитку;
- формування у майбутніх вихователів вміння аналізувати специфіку сучасного дитинства в сукупності проявів суб'єктності та самобутності кожної окремої дитини;
- формувати вміння вдосконалювати форми і методи навчально-виховного процесу дошкільних навчальних закладів відповідно до сучасних вимог дошкільної освіти України.

Вивчення курсу передбачає формування у студентів знань про:

- актуальні проблеми дошкільної педагогіки в Україні в контексті інтеграційних та інноваційних процесів у світовому освітньому просторі;
- умови ефективності реалізації Базового компонента дошкільної освіти в практиці;
- інноваційні технології в управлінні дошкільною освітою.

На основі цих знань повинні бути сформовані вміння:

- аналізувати сучасні проблеми вітчизняної системи дошкільної освіти;
- проектувати власні технології удосконалення форм і методів освітнього процесу дошкільних навчальних закладів відповідно до сучасних вимог дошкільної освіти України;
- володіти необхідними якостями керівника, відповідно до сучасних вимог дошкільної освіти, що забезпечують формування компетенцій:
- діагностико-прогностичної, яка забезпечує визначення рівня стану вітчизняної дошкільної освіти, стану педагогічного процесу і завдань освітньо-виховної роботи з дітьми, їх відповідність вимогам часу;
- організаційно-педагогічної, яка спрямована на удосконалення форм і методів навчально-вихов-

ного процесу дошкільних навчальних закладів та сучасних вимог щодо керівництва ним;

- дослідницької, яка на основі дослідження закономірностей і тенденцій розвитку національної системи освіти із зарубіжними аналогами забезпечує спрямування і коректування її розвитку за допомогою рекомендацій, що розробляються для органів управління системи освіти.

Одна з тем даної дисципліни «Проблеми підготовки організаторів дошкільної освіти до управління інноваційним розвитком ДНЗ» передбачає вивчення таких питань: Інноваційна діяльність в системі дошкільної освіти. Основоположні вимоги до інноваційного розвитку дошкільної установи. Особливості управління інноваційним розвитком сучасного ДНЗ. Підготовка організаторів дошкільної освіти до управління інноваційним розвитком ДНЗ у вищій школі. Комунікативна культура майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів.

Тематика реферативних досліджень курсу дає можливість студентам творчо працювати з першоджерелами, фаховими та іншими виданнями, закріпити знання, уміння і навички, набуті в процесі вивчення даної дисципліни. Пропонуємо деякі з них:

- Культура спілкування як складова загальної культури особистості.

- К. Д. Ушинський про культуру педагогічного спілкування.
- Комунікативні знання, уміння та властивості особистості.
- Поняття «педагогічне спілкування» в науково-методичній літературі.
- Комунікативний мінімум педагога.

Висновки. На основі теоретичного аналізу і власних досліджень можна зробити висновки, які вказують на важливість формування комунікативної культури майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів. Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми дошкільної педагогіки» для студентів спеціальності 7.01010101 «Дошкільна освіта» в своїй тематиці дає можливість майбутнім керівникам дошкільних навчальних закладів формувати комунікативну культуру як одну із складових їхньої професійної компетентності.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у порівняльному аналізі специфіки формування комунікативної культури майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів і керівників установ, організацій матеріальної сфери.

Література

1. **Кузьмина Н. В.** Методы системного педагогического исследования / Н. В. Кузьмина. – Л.: ЛГУ, 1980. – 172 с.
2. **Радевич-Винницький Я.** Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький. – Львів: В-во «ШОЛОМ», 2001. – 223 с.
3. **Садова В. В.** Формування комунікативної культури вчителів початкових класів у процесі методичної роботи: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Криворізьк. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2002. – 202 с.
4. **Сердюк О. П.** Основи управління комунікативним процесом: Підручник / О. П. Сердюк. – К.: ІЗМН, 1998. – 240 с.
5. **Сисоєва С. О.** Психологія та педагогіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю традиційної та дистанційної форм навчання / Сисоєва С. О., Поясок Т. Б. – К.: Міленіум, 2005. – 520 с.
6. **Скляр П. П.** Профессиональное общение руководителя: содержание, структура и пути его развития: Дис. канд. психол. наук: 19.00.05, 19.00.11 / П. П. Скляр. – М., 1993. – 173 с.
7. **Столяренко Л. Д.** Психология управления: учебное пособие / Л. Д. Столяренко. – Изд. 4-е. – Ростов на Дону: Феникс, 2007. – 507 с.
8. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К.: Наук, думка, 2000. – 680 с.
9. **Тимченко І. І.** Формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення предметів гуманітарного циклу: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. //Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди / І. І. Тимченко. – Х., 2001. – 20 с.
10. **Hinde R. A.** Interactions, relationships, and social structure / R. A. Hinde. *Man*, II, 1-17. [DOI: 10.2307/2800384].

Tatiana Atroszczenko. KSZTAŁTOWANIE KULTURY KOMUNIKACYJNEJ KIEROWNIKÓW PLACÓWEK PRZEDSZKOLNYCH

W niniejszym artykule została przedstawiona koncepcja podstaw teoretycznych kultury komunikacyjnej. Omówiono reguły konwersacyjne dotyczące kierowników i zdefiniowano jego kompetencje zawodowe. Zgodnie z wymogami nowoczesnej edukacji przedszkolnej, określono komunikacyjną kulturę przyszłego kierownika jako zdolność do tworzenia właściwych relacji, nawiązywania łączności oraz interakcji z zespołem. Zaproponowano przyszłemu kierownikowi placówek edukacyjnych studiowanie przedmiotu «Rzeczywiste problemy edukacji przedszkolnej».

Słowa kluczowe: kierownik przedszkola; konwersacja; kultura komunikacyjna; kultura komunikacyjna kierownika; kultura.

Tetyana Atroshchenko. FORMATION OF COMMUNICATIVE CULTURE OF HEADS OF PRESCHOOL INSTITUTIONS

The proposed article deals with the theoretical foundations of the communicative culture. It considers the requirements for speech manager that define his professional competence. Communicative culture of the future leader was defined as the ability to establish the right relationships, establish productive communication and interaction with the staff according to the requirements of modern pre-school education.

The head of the preschool – a person who manages and within the institutions he is involved in the organization of management and has the primary responsibility to society for its effectiveness. The key to successful leadership is a combination of head and leader in one person. The challenges of the head of preschool institution are: to develop dynamic content of the educational process, increase its efficiency and quality, to promote innovative development. The modern manager must be competent both in matters of methodology training, education and development of preschool children, and in the management of the system.

As part of the communicative culture, the speech culture of manager is expressed in perfect compliance of the rules of language, the ability to find accurate, clear, appropriate means to express his thoughts and feelings.

Management team is called art, which achieved success in congenital managers, or those who are constantly working to improve management.

Subject «Actual problems of preschool pedagogy» clarify the formation of communicative culture of future head of preschool institutions. It gives the opportunities to prepare students of the specialty 7.01010101 «Preschool Education» to their future job.

Keywords: *communication; communicative culture; communicative culture manager; culture; head of pre-school institutions.*

Рецензенти:

В. Староста – д. пед. н., проф.

Р. Сопівник – д. пед. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2015

Прийнято до друку 26.11.2015
